

ȘCOALA DE CHIRURGIE ȘTIINȚIFICO-PRACTICĂ AUTOHTONĂ: 75 DE ANI DE AFIRMARE

DOI: 10.5281/zenodo.4269504

CZU: 378.6:616-89(478)(091)

Academician **Gheorghe GHIDIRIM**

E-mail: gheorghe.ghidirim@usmf.md

Doctor în științe medicale, conferențiar cercetător **Ala SUMAN**

E-mail: ala.suman@usmf.md

Doctor în științe medicale, conferențiar universitar **Victoria CERESȘ**

E-mail: victoria.ceres@usmf.md

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

AUTOCHTHONOUS SCIENTIFIC-PRACTICAL SURGERY SCHOOL: 75 YEARS OF STATEMENT

Summary. The year 2020, for the State University of Medicine and Pharmacy „Nicolae Testemițanu” is the Anniversary, the 75th year of activity, a period in which higher medical education has provided the country with doctors, scientists, researchers, and professors of contemporary medicine. During this time, the notorious personalities of Bessarabian medicine were formed, personalities who formed the Golden Fund of the country's intellectuals. his study contains extensive information about the makers and great illustrious surgeons of the nation, from the founding of *Alma Mater* to the present, who laid the foundation of modern surgery.

Keywords: surgery, research, didactic- clinic.

Rezumat. Pentru Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” anul 2020 este unul special. El consemnează 75 de ani de activitate prodigioasă, perioadă în care învățământul medical superior a asigurat țara cu medici și cercetători pe măsura standardelor moderne, capabili să asimileze și promoveze practicile selecte ale domeniului. În acest răstimp s-au format personalități notorii care au constituit Fondul de Aur al intelectualității țării. Lucrarea de față cuprinde o vastă informație despre profesorii și iluștrii chirurghi ai neamului, de la fondarea *Alma Mater* și până în prezent, care au pus temelile chirurgiei moderne.

Cuvinte-cheie: chirurgie, cercetare, clinică didactică.

Școala de chirurgie științifico-practică autohtonă își are începutul în 1945, când, după sfârșitul celui de al Doilea Război Mondial, în Chișinău este transferat Institutul de Medicină din Leningrad care fusese evacuat în Kislovodsk. Printre membrii corpului didactic erau și câțiva chirurghi cu renume – profesorii S. Rubașov, P. Rîjov, A. Lvov ș.a. care au pus bazele științifico-practice ale chirurgiei în RSS Moldovenească [2]. Cei mai mulți doctori în medicină au pregătit S. Rubașov (discipoli V. Lopușanski, Z. Sosonkin, Z. Gorbușina, L. Șuleac, I. Kuțarov, I. Gonțov s.a.) și P. Rîjov (discipoli P. Bâtcă, E. Maloman, A. Aptekareva, I. Kirnicianski, E. Covali, B. Buciumenski, L. Luțenco s.a.).

Actuala generație de chirurghi le este recunoșcătoare și le poartă respectul, înveșnicindu-le memoria pe Aleea savanților și medicilor iluștri a USMF „Nicolae Testemițanu”. Totuși, adevăratul triumf în știință și practica chirurgicală din Republica Moldova este legat de apariția primilor doctori habilitați autohtoni: N. Anestiadi, Natalia Gheorghiu, P. Bâtcă, E. Maloman, C. Țibirnă, E. Semeniuc ș.a. care au creat, la

rândul lor, o valoroasă școală de chirurghi [1]. În continuare vor fi prezentate succint, în ordine alfabetică, reperele biografice ale cadrelor științifico-academice de chirurghi ale singurei instituții de învățământ superior în domeniul medicinei din spațiul actual al Republicii Moldova.

ANESTIADI Nicolae (1916–1968), dr. hab., prof. univ. A studiat medicina la Iași și la Lvov. Își începe activitatea profesională pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Revenind la baștină, trece toate treptele în chirurgie: secundar clinic (1947–1949), asistent (1956–1959), conferențiar (1959), șef de catedră (1960), profesor (1966). În 1965 susține teza de doctor habilitat în medicina pe tema: „Rezecția plămânilor în procesele purulente nespecifice”, consultant – prof. N.I. Gherasimenko (Moscova). Aceasta este prima teză de doctor habilitat susținută în *Alma Mater*.

Sfera intereselor sale științifico-practice a fost vastă: anestezia și terapia intensivă, chirurgia toracică, abdominală, cardiovasculară. A efectuat prima operație la plămâni sub anestezie endotraheală în 1959,

iar peste doi ani, în 1961 – prima operație la inimă. În 1964 organizează secția de chirurgie cardiovasculară în cadrul Spitalului Clinic Republican, avându-i în subordine pe cardiocirurgii pregătiți la Moscova – V. Vasiliev (șef de secție), I. Melnic, B. Golea. Ultimul l-a succedat la cârma catedrei după moartea sa subită, survenită în 1968. De menționat că N. Anestiadi pentru prima dată în fosta URSS a implementat în practica medicală modificările homeostaziei în afecțiunile chirurgicale [3]. În scurta sa viață (52 ani) a publicat peste 100 de lucrări științifice, inclusiv 4 monografii, 3 culegeri tematice și a constituit o școală științifică prestigioasă care numără 14 doctori (A. Spănu, G. Coșciug, A. Arsenii, A. Jitaru, V. Iaz, Gh. Musteață, S. Poliuhov, N. Burdilă, Gh. Ghidirim, L. Evgratova, S. Mucuța, N. Curlat, V. Botoșanu ș.a.) și 5 doctori habilitați (A. Axelirod, A. Bronștein ș.a.). A fost un luptător pentru Idealul Național, militant activ al implementării limbii române în viața de toate zilele și în studierea medicinei. Timp de 12 ani a condus Asociația Chirurgilor din Republica Moldova, a fost Chirurg de frunte al Ministerului Sănătății (1955–1962) și președinte al Consiliului de experți al Ministerului Sănătății din Republica Moldova (1965–1967), membru al conducerii Societății Chirurgilor din URSS.

Decorat cu Medalia „За трудовое отличие”, ordinele „Знак Почета”, „Drapelul Roșu de Muncă”. Este „Medic Emerit al Moldovei”, „Om Emerit în Științe”. Astăzi Catedra de chirurgie nr. 1, pe care a condus-o, Asociația Chirurgilor din Republica Moldova și o strada din capitală îi poartă numele, iar chipul său înveșnicit în bronz ne privește și ne încurajează de pe Aleea savanților și medicilor iluștri a USMF „Nicolae Testemițanu”.

ANGHELICI Gheorghe (n. 1957), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, șeful Departamentului chirurgie al Spitalului „Sfânta Treime” din Chișinău, reprezentant ilustru al școlii prof. C. Țibîrnă, sub a cărei conducere în 1995 a susținut teza de doctor în medicină. În anul 2008 susține teza de doctor habilitat pe tema „Diagnosticul și tratamentul chirurgical al complicațiilor cirozei hepatice”, consultanți științifici prof. C. Țibîrnă și acad. V. Hotineanu. Se manifestă ca un chirurg polyvalent cu o activitate chirurgicală și rezultate remarcabile. Este chirurg consultant al Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova. A publicat 225 de lucrări științifice, inclusiv 2 monografii și deține 47 de brevete de invenții. În anul 2013 i s-a conferit titlul de cel mai dotat inventator și Premiul Guvernului Republicii Moldova.

BABUCI Stanislav (n. 1966), dr. hab., conf. univ. Chirurg pediatru în laboratorul științific al Catedrei de chirurgie pediatrică (șeful catedrei acad. Eva Gudumac). În 2005 a susținut teza de doctor habilitat

în medicină pe tema „Argumentarea patofiziologică și clinico-morfologică a tratamentului chirurgical în hitatoidoză pulmonară la copii”, consultant științific acad. Eva Gudumac. A publicat 112 lucrări științifice, inclusiv o monografie și un manual. A pregătit 2 doctori în medicină (A. Bărsan, I. Negru).

BALICA Ion (n. 1951), dr. hab., conf. univ. Chirurg toracal, discipol al prof. N. Gladun, după internatura (1998) la Catedra de chirurgie activează în Secția de chirurgie toracică a Spitalului Clinic Republican, iar din 1998 este șef al acestei secții. În 1995 susține teza de doctor în medicină pe tema „Particularitățile clinice ale complicațiilor pulmonare metastatice și modalitățile de ameliorare a rezultatelor tratamentului septicopiemiiilor chirurgicale”. În 2018 susține teza de doctor habilitat pe tema „Sepsisul chirurgical. Actualități etiopatogenice și modalități de ameliorare a rezultatelor tratamentului”, consultant – acad. V. Hotineanu. A publicat 100 de lucrări, printre care o monografie.

Decorat cu Medalia „Meritul Civic”.

BĂTCĂ Pavel (1927–2014), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist. Șef al Catedrei de chirurgie nr. 2 timp de 27 de ani (1964–1991). Din 2004 și până în ultima zi a activat în calitate de consultant al catedrei. În 1957 susține teza de doctor „Tratamentul fracturilor oaselor tubulare mari prin osteosinteză metalică”, iar în 1972 – teza de doctor habilitat pe tema „Tratamentul chirurgical al ocluziilor cronice ale arterelor periferice”. A fondat școala chirurgiei vasculare în Republica Moldova, deschizând prima secție în domeniul respectiv la Spitalul Clinic Republican. La inițiativa sa în același spital a fost deschisă Secția de chirurgie septică și introdusă metoda de „abdomen deschis”, reducând considerabil letalitatea în peritonitele grave. O altă direcție a școlii sale a fost gastrochirurgia. Posedând o tehnică chirurgicală impecabilă, a implementat un șir de procedee noi care au favorizat ameliorarea tratamentului de boli ulceroase. Cu toate că a realizat peste o mie de vagotomii în boala ulceroasă, a fost primul în republică și printre primii în fosta URSS, care a renunțat la această metodă din cauza frecvenței mari a recurenței ulcerului și a altor consecințe negative. Un alt merit al reputatului profesor este că a deschis prima secție de gastrochirurgie în Spitalul Clinic Republican (șef conf. Gh. Brânză). Considerat unul dintre pilonii chirurgiei autohtone, a publicat peste 180 de lucrări științifice, inclusiv 5 monografii, numeroase brevete de invenție. Sub conducerea sa au fost susținute 5 teze de doctor (A. Oprea, N. Făgurel, E. Cicală, V. Cazacov, Gh. Brânză) și 2 teze de doctor habilitat (E. Covali, I. Camășov).

Decorat cu medaliile „Meritul Civic”, „Nicolae Testemițanu”, ordinele „Дружба народов”, „Gloria

Muncii”, „Ordinul Republicii”. Distins cu titlul onorific de „Lucrător Emerit al Școlii Superioare din RSSM”.

BĂTRÂNAC Aureliu (n. 1966), dr., conf. univ. Cardiochirurg, director al Centrului Medical „Med-Park” din Chișinău. A făcut stagii de perfecționare în Rusia, Germania, România. În 1995 a susținut teza de doctor în medicină pe tema „Rezultate pe artera mamară internă – bypass aorto-coronarian”, la Centrul științific de chirurgie „Academician B.V. Petrovskiy”, Academia de Științe Medicale din Rusia. Posedând o tehnică chirurgicală perfectă, a operat și a readus la viață mii de pacienți. A pregătit un doctor în medicină (C. Cuzor) și a publicat peste 300 de lucrări științifice, inclusiv 3 monografii.

Decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”, Medalia AȘM „Nicolae Milescu Spătarul”. Laureat al Premiului Național în domeniul Științei și Tehnicii.

BERNIC Jana (n. 1967), dr. hab., prof. univ. Chirurg pediatru cu specializare în urologia pediatrică. Sub conducerea profesorului universitar Boris Curajos, susține teza de doctor în medicină (1994) pe tema „Particularități de diagnostic și tratament chirurgical în complicațiile malformațiilor congenitale ale aparatului urinar superior la copii”. În 2010 susține teza de doctor habilitat pe tema „Infecțiile de tract urinar în uropatiile malformative la copii. Aspecte clinico-practice și medico-chirurgicale”, consultant prof. univ. B. Curajos. A publicat 230 de lucrări științifice și a pregătit 2 doctori în medicina (A. Dănilă, N. Cojușneanu).

BOIAN Gavril (1953–2020), dr., prof. univ. Chirurg pediatru, șef al Catedrei chirurgie pediatrică, anestezie și ortopedie „Natalia Gheorghiu” (2018–2020). A susținut teza de doctor în medicină pe tema „Diagnosticul diferențial și tratamentul chirurgical etiopatogenetic individual adaptat al sindromului de coleastă cronică la copil” (2012), consultant acad. Eva Gudumac. A venit în știință după o practică chirurgicală imensă. În activitatea sa științifico-practică predomină chirurgia malformațiilor tractului digestiv. A publicat 70 de lucrări științifice, inclusiv 47 de brevete de invenție.

A decedat la 23.05.2020 în lupta cu virusul Covid-19.

BOUR Alin (n. 1965), dr., prof. univ. Chirurg generalist, șef al Catedrei chirurgie a Facultății de Stomatologie (2011). Teza de doctor în medicină o susține în 1993 pe tema „Dezintoxicarea enterală în tratamentul insuficienței renale la pacienți cirofici cu hemoragie din varice esofagiene și gastrice”. A susținut teza de doctor habilitat în medicină pe tema „Metode miniinvazive de hemostază la pacienții cu hemoragie din varicele esofagiene și gastrice” la Moscova (1998),

consultant profesorul A. Eramișanțev. A pregătit 2 doctori în medicină (L. Cazacu, R. Târgon). A publicat 110 lucrări științifice, printre care 2 monografii și 5 elaborări metodice.

BUJOR Petru (n. 1950), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, a început activitatea chirurgicală ca specialist în endoscopie, susținând teza de doctor în medicină sub conducerea profesorului A. Spănu. În 2001 susține la Moscova teza de doctor habilitat pe tema „Aspectul chirurgical al ulcerului postbulbar duodenal”. Actualmente activează în domeniul chirurgiei gastroenterologice și miniinvazive. A publicat peste 180 de lucrări științifice și metodico-didactice, printre care 8 monografii și 2 brevete de invenții.

CASIAN Dumitru (n. 1972), dr. hab., conf. univ. Chirurg generalist cu specializare în chirurgia vasculară. Teza de doctor în medicină consacrată hemoragiilor ulceroase a susținut-o sub îndrumarea prof. E. Cicală. În 2018 susține teza de doctor habilitat pe tema „Opțiuni chirurgicale în tratamentul maladiilor varicoase a membrelor inferioare”, consultant prof. E. Guțu. A obținut rezultate prețioase în chirurgia practică, a publicat peste 240 de lucrări științifice, inclusiv 2 monografii în coautorat, este autor a 7 brevete de invenție.

CAZACOV Vladimir (n. 1955), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, chirurg consultant al Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, unul dintre discipolii prof. P. Bâtcă, sub conducerea căruia în 1989 a susținut teza de doctor în medicină pe tema „Carența bilanțului proteico-energetic în perioada pre- și postoperatorie la bolnavi cu stenoză piloroduodenală decompensată”. După o muncă prodigioasă, în 2013 susține teza de doctor habilitat pe tema „Impactul chirurgical asupra raportului morfo-funcțional al splenopatiei portale cu component autoimun secundar al hipertenziei portale”, consultant științific acad. V. Hotineanu și prof. Raica Marius. A pregătit un doctor în medicină (A. Țambala). A publicat peste 250 de lucrări științifice, inclusiv o monografie și este autor a 7 brevete de invenție.

CICALĂ Eustafie (1946–2003), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, șef al Catedrei chirurgie generală. Și-a început cariera științifico-pedagogică în calitate de asistent la Catedra chirurgie nr. 2 condusă de prof. P. Bâtcă. După susținerea tezei de doctor în medicină consacrată chirurgiei vasculare a trecut la Catedra de chirurgie generală condusă de prof. Gh. Ghidirim, unde își susține teza de doctor habilitat pe tema „Tactica chirurgicală în hemoragiile gastrointestinale din ulcerile cronice în condițiile Aviasan și reactivitatea organismului” (1992). Aplicând o tactică bine argumentată, a reușit să reducă mortalitatea

în hemoragiile digestive superioare nonvaricele de la 30 % la 10 %. În scurta sa viață (57 de ani) a reușit să pregătească 5 doctori în medicină (V. Bunescu, V. Iacob, A. Leșco, D. Casian, Gh. Popa) și să publice peste 200 de lucrări științifice, inclusiv o monografie.

CIUBOTARU Anatol (n. 1951), dr. hab., prof. univ. Cardiolog. A făcut stagii în SUA, Germania, Rusia, România. Teza de doctor în medicină a susținut-o la București sub conducerea renumitului cardiolog de valoare mondială Ioan Pop de Popa. În 2006 a susținut teza de doctor habilitat pe tema „Optimizarea tratamentului chirurgical al malformațiilor cardiace congenitale cu șuntare intracardiacă și prognozarea complicațiilor”, consultant științific academicienii Gh. Ghidirim și Eva Gudumac. A activat ca șef de Secție cardiocirurgie a Spitalului Clinic Republican (1988 – 1991), șef al Laboratorului științific de cardiocirurgie IMSP Institutul de Cardiologie (1991–2003), director IMSP Centrul de Chirurgie a Inimii (2003–2014), director al Spitalului Clinic Republican (2015–2020). A publicat peste 200 de lucrări științifice și a pregătit 4 doctori în medicină (V. Corcea, O. Malăga, A. Bârsan, T. Hacina), a obținut 8 brevete de invenție.

CIUTAC Ion (n. 1949), dr. hab., conf. univ. Chirurg endoscopist. Concomitent cu endoscoپیi V. Guțu și E. Covali a introdus metoda laparoscopică în chirurgia autohtonă. Experiența acumulată i-a permis să susțină la Moscova, în 1988, teză de doctor în medicină. În anul 2012 susține teza de doctor habilitat pe tema „Valorile diagnostic curative ale laparoscopiei în pancreatita și colecistita acută”, consultant acad. Gh. Ghidirim. A publicat peste 150 de lucrări științifice, inclusiv 2 monografii și 1 compendium.

GHEORGHIU Natalia (1914–2001), conferențiar (1951–1960), profesor (1961), membru corespondent al Academiei de Științe Medicale a URSS (1971). După absolvirea Universității de Medicină din București, a lucrat în raioanele de sud ale Moldovei. Din 1946 activează la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău în calitate de secundar clinic (1946–1948), asistent (1949–1951). În 1960 a fondat Catedra de chirurgie pediatrică și ortopedie, fiind și primul șef al catedrei. Susține teza de doctor (1949) „Tratamentul chirurgical al bonturilor de amputare a femurului și gambei” și de doctor habilitat (1954) pe tema „Analiza morfopatologică-experimentală în urma amputației membrului inferior la câine”. A pregătit 3 doctori habilitați (V. Belousov, Eva Gudumac, N. Șauga) și 7 doctori în medicină (Eva Gudumac, E. Costiușco, B. Curajos, N. Șauga, B. Edinac, V. Boico, V. Radilov). A publicat peste 450 de lucrări științifice, printre care 5 monografii, 3 manuale, a înregistrat 20 de brevete de invenții.

Decorată cu ordinele „Drapelul Roșu de Muncă”, „Prietenia Popoarelor”, „Ordinul Republicii”, Medalia Comitetului Internațional pentru Apărarea Păcii ș.a. A deținut titlurile de „Medic Emerit al RSSM”, „Om Emerit în Știință al RSSM”, „Cetățean de Onoare al orașului Chișinău”. O stradă din sectorul Centru și un liceu din capitală îi poartă numele, iar la 18 noiembrie 2004 a fost creată Asociația Chirurgilor Pediatri „Academician Natalia Gheorghiu” și dezvelit bustul său la Institutul Mamei și Copilului.

GHEREG Anatol (1950–2019), dr., conf. univ. Chirurg endoscopist, șef al Cursului de perfecționare în endoscopie și chirurgie miniinvasivă la USMF „Nicolae Testemițanu”. Susține teza de doctor în medicină „Metodele endoscopice și transperietale din tratamentul icterului mecanic complicat cu colangita acută” (1996). Este pionierul chirurgiei endoscopice, a efectuat prima colecistectomie endoscopică din Republica Moldova în anul 1992 (prima în lume datând din 1989), prima necrectomie laparoscopică în pancreatita acută în 2007. A publicat peste 200 de lucrări științifice.

GHIDIRIM Gheorghe (n. 1939), acad., dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, șef al Catedrei chirurgie generală (1978–1992), șef al Catedrei chirurgie nr. 1 „Nicolae Anestiadi” (1992–2016), șef al Secției de științe medicale a AȘM (1993–1995) și (1999–2008). Timp de doi ani (1963–1964) studiază anatomia topografică și chirurgia operatorie, după care urmează aspirantura (1964–1966) și lucrează în calitate de asistent la Catedra de chirurgie facultativă, sub conducerea prof. N. Anestiadi. În 1969 susține teza de doctor în medicină consacrată schimbării hemodinamice în operații pe pulmoni sub egida profesorului N. Anestiadi. Din 1969 este conferențiar la Catedra de chirurgie a Facultății de Pediatrie. În 1983 susține la Moscova teza de doctor habilitat pe tema „Complicațiile pancreatitei acute”, consultant profesorul V. Filin din Leningrad. Este fondatorul școlii de pancreatologie, chirurgie bariatrică, chirurgie endoscopică și miniinvasivă din Republica Moldova. A pregătit 15 doctori habilitați și peste 20 de doctori în medicină. Tematica abordată de aceștia este variată și actuală: chirurgie gastrointestinală (doctori habilitați E. Cicală, E. Guțu; doctori în medicină Gh. Conțu, Gh. Rojnovanu, E. Șor, E. Pleșco); pancreatologie (doctori în medicină I. Mahovici, I. Gagauz, S. Berliba, S. Suman); anesteziologie și terapie intensivă (doctori habilitați V. Ghereg, A. Belâi, S. Șandru; doctori în medicină V. Dolganiuc, R. Baltag); chirurgie toracică și cardiacă (doctori habilitați N. Gladun, A. Ciubotaru); chirurgie ficatului și a căilor biliare (doctori habilitați I. Mișin, A. Hotineanu; doctori în medicină A. Hotineanu, A. Suman);

imagistică (V. Țurcan, S. Puiu); chirurgie endoscopică și miniinvazivă (doctori habilitați I. Ciutac; doctori în medicină A. Ghereg, A. Danci, V. Istrati); traumatisme toraco-abdominale (doctor habilitat Gh. Rojnoveanu; doctori în medicină E. Beschieru, V. Liscov); traumatisme pelviene (doctor habilitat V. Kusturov; doctor în medicină I. Paladi); traumatisme termice (doctor habilitat V. Babiuc). Este autor a 50 de brevete de invenții. A publicat 879 de lucrări științifice, printre ele 9 monografii și 2 manuale.

Membru de onoare al Academiei de Științe din România (1994); Doctor Honoris Causa al Universităților de Medicină și Farmacie din Iași (2013) și din București (2018). Deputat al Poporului din fosta URSS (1989–1992), ministru al Sănătății al Republicii Moldova (1990–1994); președinte al Asociației Chirurgilor „Nicolae Anestiadi” (1997–2007).

Decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”, „Ordinul Republicii”, Medalia „Nicolae Testemițanu”. Este Laureat al Premiului Național, Cetățean de Onoare al municipiului Chișinău.

GLADUN Nicolae (n. 1945), dr. hab., prof. univ. Chirurg toracal, șef al Catedrei nr. 4 a USMF „Nicolae Testemițanu”, întemeietorul școlii de chirurgie toracică și generală de nivel european. În 1994, îndrumat de profesorul Constantin Țibîrnă, susține teza de doctor în medicină pe tema „Tactica tratamentului chirurgical în procesele gangrenoase pulmonare”. Spiritul enciclopedic și dorința arzătoare de a efectua noi cercetări științifice l-au determinat să acumuleze material pentru teza de doctor habilitat în științe medicale pe tema „Electiunea procedurilor chirurgicale, materialelor grefale și tehnicilor operatorii în platiile de esofag”, pe care, în 2006, a susținut-o, sub egida academicianului Gheorghe Ghidirim. La rândul său, profesorul N. Gladun a pregătit un doctor habilitat (S. Ungureanu) și 8 doctori în medicină (A. Țurcanu, A. Castraveț, T. Balaban, E. Bernaz, Natalia Șipitco, O. Conțu, I. Maxim, Ahmed AZ Shawosh). A publicat peste 450 de lucrări științifice, printre care o monografie și multiple brevete de invenții. Clinica condusă de prof. N. Gladun a atins performanțe de nivel european, este primul care a implementat metodele endoscopice în chirurgia toracică. A fost președinte al Congresului al XI-lea al Chirurgilor din Moldova (2011); președinte al Asociației Chirurgilor „Nicolae Anestiadi” (2011–2015).

Decorat cu Ordinul „Insigna de Onoare”.

GORBUȘINA Zoia (1920–1988), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, șefa Catedrei de chirurgie a Facultății de Pediatrie (1965–1988). Teza de doctor în medicină a susținut-o sub conducerea prof. S. Rubașov, iar cea de doctor habilitat, pe tema „Glu-

cocorticoizii în tratamentul complex al pancreatitei acute” (1966) l-a avut în calitate de consultant pe prof. N. Gladirevski. A pregătit la rândul său doctori în medicină (E. Goncear, I. Melnic, N. Iuzvac, A. Cabac). A publicat peste 100 de lucrări științifice.

GUDUMAC Eva (n. 1941), acad., dr. hab. prof. univ. Chirurg pediatru, discipol al acad. Natalia Gheorghiu. Sub conducerea sa, catedra și-a extins sfera de interese științifico-practice, cuprinzând întregul areal al problemelor chirurgiei pediatrie. Mai mult ca atât, în scurt timp au fost ameliorați toți indicii activității chirurgicale, aceștia fiind racordați la standardele europene. În anul 1972, susține doctoratul în medicină pe tema: „Importanța clinică a activității unor fermenți în boala arșilor la copii”, iar în 1986, la Moscova, susține teza de doctor habilitat în medicină pe tema: „Fundamentarea patogenetică a tacticii diferențiate în tratamentul chirurgical al pneumoniei distructive la copii”. A elaborat o lucrare de pionierat în managementul patologiei chirurgicale, o strategie de studiu al etiopatogeniei, noi algoritme de diagnostic și tratament medico-chirurgical care se constituie în autentice tratate de tehnici chirurgicale cu rezultate funcționale și estetice excelente. Împreună cu acad. Natalia Gheorghiu, predecesorul său, acad. Eva Gudumac a abordat, continuat și perfecționat în timp o gamă largă de intervenții chirurgicale: operații reconstructive în malformațiile congenitale și cele dobândite ale esofagului, mediastinului, duodenului, intestinului subțire, colo-rectale, toracice, ale ficatului, căilor biliare, pancreasului, glandelor suprarenale, vasculare, oncopediatrie, în arsuri la copii. A oferit soluții eficiente în infecții chirurgicale, în sepsis și în șocul septic. A elaborat în mod preferențial principii și tehnici chirurgicale utilizate în bolile parazitare, hemoragii digestive, osteomielite hematogene, peritonite etc.

A fost decan al Facultății de Pediatrie (1984–1987) al USMF „Nicolae Testemițanu”. În plan științific, a contribuit la dezvoltarea școlii chirurgicale pediatrie, una dintre cele mai numeroase, printre discipolii săi numărându-se 9 doctorii habilitați (V. Grosu, B. Pârgaru, B. Curajos, S. Babuci, G. Boian, A. Ciubotaru, A. Litovcenco, N. Sauga (juniorul), A. Mișina) și 8 doctori în medicină (Ina Revenco, Victoria Celiac, Gr. Rusanovschi, Lilia Baranov, S. Postolachi, V. Boian, Alina Dănilă, Mohammed Abu Helal). A publicat peste 400 de lucrări, inclusiv 3 monografii și 3 manuale. Este deținătoarea unui certificat de inovator și a 30 de brevete de invenții. Deputat în Parlamentul Republicii Moldova (2001–2005, 2005–2009). Membru corespondent (2000) și membru titular al AȘM (2007). Președinte al Asociației Chirurgilor Pediatri „Natalia Gheorghiu” din Republica Moldova (2002).

Decorată cu „Ordinul Republicii”, Ordinul „Bogdan întemeietorul”. Deține titlul onorific de „Om Emerit”.

GUȚU Eugen (n. 1961), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, șef al Catedrei nr. 3 de chirurgie generală și semiologie a USMF „Nicolae Testemițanu”. În anii 1987–1990 face doctorantura în Secția de chirurgie septică a Institutului de Chirurgie „A.V. Vișnevski” din Moscova. Cercetările în domeniul imunologiei la bolnavii cu infecție chirurgicală și evaluarea detaliată a evoluției procesului de plagă s-au soldat cu susținerea tezei de doctor în medicină pe tema „Influența tratamentului chirurgical activ asupra statusului imun general și local în caz de infecție purulentă chirurgicală” (1990), sub conducerea profesorilor V.A. Karlov și S.M. Beloțki. În 1990 revine la Chișinău și își începe activitatea în calitate de asistent la Catedra de chirurgie „Nicolae Anestiadi” sub conducerea acad. Gh. Ghidirim. Totalizarea unei vaste experiențe a clinicii de chirurgie „Nicolae Anestiadi” în tratamentul hemoragiilor gastro-duodenale i-a permis să susțină în 2005 teza de doctor habilitat în medicină pe tema „Prognostarea și prevenirea recidivei hemoragiei ulcerose gastroduodenale”, sub conducerea acad. Gheorghe Ghidirim. În același an, este numit șef al Catedrei de chirurgie generală și semiologie, iar în 2009 obține titlul științifico-didactic de profesor universitar. A pregătit un doctor habilitat (D. Casian) și 5 doctori în medicină (Gh. Mocanu, V. Culiuc, V. Guzun, V. Mologhin, M. Sochirca). Este președintele Comisiei de experți în chirurgie al Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare, președintele Comisiei de calificare a cadrelor didactice a USMF „Nicolae Testemițanu”, membru al Asambleei Academiei de Științe a Moldovei, membru al Societății Române de Chirurgie, al Asociației Internaționale de chirurgie hepato-pancreato-biliară, al Societății Internaționale de Chirurgie. Este autor a peste 300 de lucrări științifice, 9 elaborări metodice, inclusiv 3 monografii și 4 brevete de invenție.

HOTINEANU Vladimir (1950–2019), dr. hab., prof. univ., m. c. Chirurg generalist, șef al Catedrei de chirurgie nr. 2 al USMF „Nicolae Testemițanu”. A început activitatea chirurgicală în calitate de secundar clinic la Catedra de chirurgie generală sub conducerea acad. Gh. Ghidirim. Își elaborează teza de doctor la Institutul de Chirurgie „A.V. Vișnevski” al Academiei de Științe a URSS, Moscova, pe care o susține în 1984. În 1990 susține teza de doctor habilitat în medicină pe tema „Metoda deschisă de tratament al peritonitei postoperatorii”. În 1991 i s-a conferit titlul de profesor în cadrul Catedrei de chirurgie spitalicească nr. 2 al USMF „Nicolae Testemițanu”, peste un an fiind desemnat șef al acestei catedre. În

aprilie 1993 i s-a conferit titlul științific de profesor universitar. În perioada 1994–2009 a suplinit funcția de prorector pentru activitatea curativă și instruire postuniversitară. A pregătit 3 doctori habilitați (Gh. Anghelici, I. Balica, A. Pădure) și 19 doctori în medicină (A. Cazac, A. Ferdohleb, T. Timiș, A. Iliadi, L. Palii, Carmen Neamțu, O. Budinin, V. Bendelic, A. Cotonet, V. Pripa, S. Pisarenco, M. Stasiuc, A. Gonța, M. Bujac, E. Darii, Țibîrnă, V. Bogdan, Hussein Al-Haduri M., Qasem Mohsen Al-Ameer M.).

Un merit deosebit al acad. V. Hotineanu este implementarea, în 2013, în practica chirurgicală a Republicii Moldova a transplantului de ficat cu participarea nemijlocită a marilor chirurși din România – acad. I. Popescu și prof. V. Brașoveanu (absolvent al USMF „Nicolae Testemițanu”). A fost membru al Academiei Jefferson din New York și al Asociației Internaționale de Chirurgie Hepato-bilio-pancreatică din România și Rusia, al Asociației Chirurșilor „Nicolai Pirogov” din Moscova ș.a. A fost președinte al Asociației Chirurșilor „Nicolae Anestiadi”, președinte al Seminarului științific de profil în chirurgie pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat în medicină, deputat în Parlamentul Republicii Moldova (2010–2019). A deținut funcția de viceministru al Sănătății (1998–1999) și de Ministru al Sănătății (2009–2011). Activitatea sa didactică s-a soldat cu 464 de lucrări științifice și metodice, inclusiv un manual, 6 monografii consacrate chirurgiei hepatobiliopancreatice și teste la chirurgie, 8 ghiduri și compendii, recomandări metodice. Fiind un strălucit inventator și implementând în activitatea cotidiană propriile invenții și inovații, a obținut 7 patente.

Decorat cu Ordinul „Meritul Civic”, Medalia „Nicolae Testemițanu”, „Ordinul Republicii”. Deține titlurile de „Om Emerit”, Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova.

HOTINEANU Adrian (n. 1977), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, șef al Catedrei de chirurgie nr. 2 a USMF „Nicolae Testemițanu”. Specialist polivalent cu predilecție în chirurgia ficatului și a căilor biliare. A participat activ la fondarea și desfășurarea proiectului de transplant de ficat în Republica Moldova. Teza de doctor și de doctor habilitat pe tema „Diagnosticul și tratamentul megacoledocului” au fost susținute sub conducerea acad. Gh. Ghidirim. A pregătit un doctor habilitat (C. Ureche) și 5 doctori în medicină (S. Burgoci, E. Bortă, D. Tănase, I. Nedelcov, D. Kușnir). A publicat peste 150 de lucrări științifice, inclusiv o monografie.

MALOMAN Eugen (1928–2018), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, șef al Catedrei de perfecționare a chirurșilor (1986 – 1991), astăzi Catedra de

chirurgie nr. 4. A fost chirurgul consultant al Ministerului Sănătății care a adus indicii chirurgicali la nivel european. Printre multiplele probleme chirurgicale de care era preocupat prelua cea a peritonitei. Discipol al prof. P. Rîjov. În 1982 susține la Moscova teza de doctor habilitat pe tema „Căile de ameliorare a rezultatelor tratamentului bolnavilor cu peritonită acută difuză”. În calitate de chirurg de frunte, împreună cu acad. Gh. Ghidirim, pe atunci Ministru al Sănătății, implementează pentru prima dată în fosta URSS metoda de pregătire postuniversitară a chirurgilor prin rezidențiat. A pregătit 3 doctori habilitați și doctori în medicină (E. Cetuleanu, S. Ungureanu, C. Lepădatu). A publicat peste 500 de lucrări științifice, inclusiv 4 monografii, a obținut 2 brevete de invenție.

Decorat cu Ordinul „Gloria Muncii”, „Ordinul Republicii. Medalia „Dimitrie Cantemir”. Deține titlurile de „Savant Emerit”, „Om Emerit în Știință”.

MIȘIN Igor (n. 1961), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, cu predilecție spre chirurgia hepato-pancreato-biliară, vicedirector pentru activitatea științifică la Institutul de Medicină Urgentă (2009 – până în prezent). În 1994 susține teza de doctor în medicină pe tema „Caracteristica comparativă a suturilor și materialului plastic la prelucrarea bontului bronșic, ca profilaxie și tratamentul aderenților bronhopulmonare postoperatorii”. În 2008 a susținut teza de doctor habilitat pe tema „Caracteristica comparativă a eficienței metodelor de profilaxie și tratament al hemoragiilor din varicele esofagiene și gastrice în hipertensiunea portală”, consultant acad. Gh. Ghidirim. A pregătit 6 doctori în medicină (Gh. Zastavnițchi, A. Vasiliev, I. Crăciun, M. Vozian, M. Cernat, S. Zaharia). A publicat peste 650 de lucrări științifice, inclusiv o monografie. Autor a 29 de brevete de invenții și certificate cu drept de autor.

MOSCALU Vitalie (n. 1956), dr., conf. cercet. Cardiochirurg, director general al IMSP Institutul de Cardiologie (2014 – până în prezent). În 1988 susține teza de doctor în medicină, specialitatea chirurgia cardiovasculară. Este autor a peste 300 de lucrări științifice, a pregătit un doctor în medicină. A activat anterior în calitate de șef de laborator științific la Centrul de Chirurgie a Inimii (2003–2011), vicedirector științific la Centrul de Chirurgie a Inimii (2003–2009), vicedirector pentru știință la IIMSP Spitalul Clinic Republican (2012–2014). Distins cu Medalia Jubiliară a AȘM.

PAVLIUC Vasile (1921–2007), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, oncologie. A susținut teza de doctor habilitat pe tema „Influența splenectomiei și ligaturii a. lienalis și autoimunoagresia la bolnavii cu ciroză hepatică” (1974), consultant prof. C. Țibîrnă.

A fost fondatorul și primul șef al Catedrei de oncologie a USMF „Nicolae Testemițanu” (1975–1990), chirurg de frunte al Ministerului Sănătății al Republicii Moldova (1970–1988). A publicat 150 de lucrări științifice.

ROJNOVEANU Gheorghe (n. 1960), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, șeful Catedrei de chirurgie nr. 1 „Nicolae Anestiadi” (2016 – până în prezent). În 2008 a susținut teza de doctor habilitat pe tema „Traumatismele abdominale în cadrul politraumatismelor – particularități etiopatogenice, algoritmi de diagnostic și management medico-chirurgical”, consultant acad. Gh. Ghidirim. Timp de șase ani (2013–2019) a fost prorector pe probleme științifice al USMF „Nicolae Testemițanu”, ameliorând simțitor situația în domeniu. A pregătit 5 doctori în medicină (R. Gurghiș, S. Țanțari, M. Vozian, E. Aneste, I. Kesov) și a publicat peste 300 de lucrări științifice, inclusiv o monografie, 2 manuale, 3 protocoale clinice. În 2019 este ales în fruntea Asociației Chirurgilor „Nicolae Anestiadi”, este președinte a Comisiei republicane de atestare a chirurgilor.

SEMENIUC Eugen (1922–2014), dr. hab., prof. univ. Gastrochirurg. Împreună cu profesorul P. Bâtcă a promovat vagotomia în tratamentul bolii ulceroase în Republica Moldova. În 1977 susține teza de doctor habilitat pe tema „Aprecierea comparativă a rezecției a două treimi de stomac Hofmeister-Finsterer și vagotomiei cu operațiile de drenaj și rezecții economice de stomac”, aceasta fiind una dintre primele lucrări cu tematica respectivă în fosta URSS. A fost șeful cursului de perfecționare a chirurgilor (1980–1986) și șef al Catedrei de chirurgie a Facultății de Stomatologie și Medicină Preventivă (1986–1994). A publicat 80 de lucrări științifice.

SPĂNU Anton (1935–2008), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist. Șef al Clinicii Catedrei de chirurgie nr. 2 (1999–2008). În 1963 susține teza de doctor „Modificările volemice în unele patologii pulmonare”, conducător profesorul N. Anestiadi, iar în 1981 – teza de doctor habilitat pe tema „Dereglările hemostazei și metodele de corecție în boala ulceroasă”. Împreună cu colaboratorii clinicii a studiat particularitățile așa-numitelor „ulcere simptomatice”, mai ales ale celor apărute în evoluția hepatitelor și cirozei hepatice. A pregătit 2 doctori în medicină (P. Bujor, S. Revenco) și a publicat peste 200 de lucrări științifice, inclusiv un manual de chirurgie. A fost deputat în Parlamentul Republicii Moldova (1990–1994).

Decorat cu Medalia „Meritul Civic”. Este „Lucrător Emerit al Învățământului Public”, „Om Emerit”.

ȘAUGA Nicolae (n. 1939), dr. hab., prof. univ. Traumatolog pediatru. În 1989 a susținut teza de doctor habilitat pe tema „Tratamentul complex al urmă-

rilor combustibililor palmei la copii”, consultant acad. Natalia Gheorghiu. Actualmente este consultant în laboratorul Catedrei de chirurgie pediatrică, fiind preocupat de vertebrologia pediatrică. A pregătit un doctor în medicină (I. Sandrosean) și a publicat peste 200 de lucrări științifice. A obținut 8 brevete de invenții.

ȚIBÎRNĂ Constantin (1929–2010), m. c., dr. hab., prof. Chirurg generalist. Își începe activitatea chirurgicală în 1950 în calitate de secundar clinic la Catedra de chirurgie facultativă sub conducerea profesorului A. Lvov. Activează ca asistent (1953), conferențiar (1959), profesor (1967), șef al Catedrei de chirurgie generală (1962–1992). Susține teza de doctor în 1956 pe tema „Problemele echinococozei pulmonare”. În 1966 susține teza de doctor habilitat pe tema „Profilaxia și tratamentul afecțiunilor purulente pulmonare”, consultant acad. V. Strucikov. Împreună cu D. Scripnicenco și N. Anestiadi fondează școala chirurgiei toracice din țară. Pe lângă chirurgia toracică, a fost preocupat de chirurgia chistului hidatic hepatic, pulmonar și poliorganic, de chirurgia ficatului și a căilor biliare, inclusiv de problemele legate de ciroză hepatică. A publicat peste 500 de lucrări științifice, inclusiv 17 monografii. Este conducător a 10 teze de doctor (S. Groza, V. Pavliuc, L. Andon, L. Pavliuc, A. Lepădatu, N. Știrbeț, O. Crudu, Gh. Străjescu, L. Jardan, A. Cabac) și 2 de doctor habilitat (Gh. Anghelici, V. Pavliuc).

În anul 1977 a fost ales deputat în Sovietul Suprem al RSSM. Decorat cu „Ordinul Republicii”, Ordinul „Gloria Muncii”, „Ordinul de Onoare”. Este „Om Emerit al Republicii Moldova”, Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova. Catedra de Chirurgie pe care a condus-o timp de 37 de ani îi poartă numele, iar bustul

său este instalat pe Aleea savanților și medicilor iluștri a USMF „Nicolae Testemițanu”.

UNGUREANU Sergiu (n. 1963), dr. hab., prof. univ. Chirurg generalist, șef al Catedrei de chirurgie nr. 4 a USMF „Nicolae Testemițanu”. Specialist în chirurgia abdominală și endoscopică. Teza de doctor în medicină a susținut-o sub egida prof. E. Maloman, iar cea de doctor habilitat pe tema „Tratamentul pacienților cu patologii neoncologice a joncțiunii eso-gastri-ce” (2017) – a prof. N. Gladun. A pregătit un doctor în medicină (S. Gratii), alți 3 sunt în devenire. A publicat 125 de lucrări științifice, inclusiv 2 manuale și o monografie. La ultimul congres al Asociației Chirurgilor „Nicolae Anestiadi” (2019) a fost ales președinte pentru perioada următoare 2024–2029.

Toți cei nominalizați în acest articol sunt personalități afirmate în lumea medicală, de o înaltă valoare și ținută științifică, didactică și practică, care și-au dăruit sufletul profesiei din care au făcut o autentică pasiune, vocație de-o viață, slujind-o cu credință și devotament. Din aceste considerente, putem constata că viitorul școlii chirurgicale autohtone este în plină ascensiune și suntem conștienți de valorile și puterile proprii.

BIBLIOGRAFIE

1. Baci Gh. Profesori universitari, absolvenți ai USMF „Nicolae Testemițanu”. Chișinău, 2012. 295 p.
2. Grosu Iu. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” la 50 ani. Chișinău, 1995. 511 p.
3. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” la 60 ani. Chișinău, 2005. 448 p.
4. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” la 70 ani. Chișinău, 2015. 228 p.

Catedra de chirurgie nr. 1 „Nicolae Anestiadi” a USMF „Nicolae Testemițanu”, anul 2016, șeful catedrei – acad. Gheorghe GHIDIRIM.